

Doria Herzfeld.

59 C Br. Doria Herzfeld



National Library
of Sweden

Roman
Lu.
(B.)
2

I.

Doria Herzfeld.

»Hvem är hon?»

»Hvem?

»Flickan derborta i fönsternischen, hon med den smärta höga figuren, den distinguerade hållningen, det guldblonda håret och den djupa sorgdräkten?

»Hm — ah! Hon — en kort paus — ah! det är en ung arftagerska, för närvarande här i huset på besök — väninna med husets äldsta dotter — jag minns ej så noga hennes namn, jag vet blott ryktesvis att hon är från någon af de skånska kuststäderna och att hennes mor är danska.

»Låt oss fråga värdfolkets son — den unge doktorn, han ger oss säkert upplysningar — och om hon är — hm — nåja — värd det omaket — kan han ombesörja en presentation.»

»Unga Linderholm, du sade det, han är en alldeles rik-
tig person!»

Ryttmästaren greve Lejoncrona nickade helt betydelsefullt åt sin intime vän kapten af Oldenberg och de tvänne militärerna skyndade att uppsöka sitt värdfolks son, den unge doktorn, i de af sommargäster rikligt uppfyllda rummen på Norehof.

»Hvem är din systers nyankomna väninna, den unga guldblonda skönheten i sorgdräkten, som nyss stod i fönsternischen i salongen, min hedersvärda broder doktor Linderholm?» sporde ryttmästaren med väl spelad, förbigående sorglöshet.

Den unge doktors grå ögon hvilade forskande ett ögonblick på den talandes blaserade ansikte.

Hugo Linderholm var ingen beundrare hvarken af adel, militärer, salongslejon eller moderna vagabonder, det såg rent af ut som han tvekat att namngifva den unga damen för den högborne martissonen, men så besegrade han den inre oförklarliga oviljan och sade artig och förekommande:

»Min systers nyankomna väninna? Åh! om ursäkt, herr ryttmästare, ni menar naturligtvis fröken Doria Herzfeld!

Doria Herzfeld

»Hon i sorgdrägten, hon kommer der nu vid sidan af eder fru moder», inföll kaptén af Oldenberg, en lång ljuslagd man cirka trettiofem år, med ett jovialiskt utseende, en mindre förmögenhet, en efter föräldrarne ärfd, medelmåttigt skuld-satt landt gård, en icke alldeles genomförderfvad moral och ett temligt passabelt gentlemansrykte om sig.

»Ja, det är hon», sade ryttmästaren som gaf sin vän kaptén en vink att vända stegen mot det håll der husfrun och den sorgklädda unga gästen gick.

»Hugo gör oss den tjensten ombesörja en presentation för den sorgklädda skönheten, genom din älskvärda fru moders bemedling», hviskade kapténen då de lemnade husets son.

Hugo Linderholm såg missbelåten efter dem.

»Dessa lefvande förderf — nu skola de slå sina klor i henne — att vi skulle få hit dem till vårt lugna Norehof! Men de äro fars ungdomsvänner — och bevare oss väl — oundvikligt ondt! Doria Herzfeld hon är för god för dessa — allra minst skall den der Lejoncrona ej förvrida hufvudet på henne — hm — mamma gör det ej — för finkänslig — men Tullia är rak på sak — osminkad — jag skall ha' henne att varna Doria för ryttmästaren.»

Doktor Hugo Linderholm uppsökte först sin gifta syster fru pastorskan Tullia Häldegren, talade ett ögonblick lågt men energiskt med henne, fick en varm handtryckning — en hängifven blick — och sedan letade han rätt på sin moder — hvilken tillika med den sorgklädda nyanlända fröken Herzfeld stod och samtalade med hans fader öfverste Linderholm.

Hugo framförde så obemärkt som möjligt sin kommission till modern, och denna, lika artig värdinna som verldsdam, skyndade att efterkomma sin gästs framförda önskan.

»Min kära Doria», sade hon vänligt, »kom, en af våra mest älskvärda salongshjältar ryttmästaren greffe Lejoncrona ber mig presentera honom för dig — kom, de stå precis derborta nu — han — kaptén af Oldenberg och biskop Wallenius.»

»Hm — den ryttmästaren har falkögon och smak — unga karlen —», mumlade öfversten seende efter de bortgående damerna med ett glädtigt leende.

»Han har väl sparat upp hennes halfva million och det är hufvudsaken för honom!» brummade Hugo Linderholm doft.

Den gamle krigaren såg på sin annars så tystlätne allvarlige son.



Anade han kanske dennes känslor.

»Apropos, pojken min — du var ju i Malmö och umgicks mycket i Hägerska huset — när Doria var der — huru länge har du — ni varit bekanta?»

»Hvad då»

»Hm — hm —» harklade öfversten — »undrade bara, gammalt folk är nyfiket, du vet.»

»Två år.»

»Jaså — kan tro det! Ja — då förstår jag!» han slamrade med sabeln mot sporrarne och gick ifrån den rodnande sonen. — »Doria Herzfeld — fem hundra tusen — nå ja! för den skull kan det passera, vi Linderholmare hyser ju inga fanatiska ideer om fullblod eller nitton anor, min far var en hederlig, men ofrälse man — så nog kan min son Hugo gifta sig med en procentares brorsdotter. För öfrigt var Doria Herzfelds far en aktad häradshöfding!» så långt öfverste Linderholms tankegång — af den kan vi se huru sakerna lutar!

* * *

Presentationen var för länge sedan öfverstånden. — Doria Herzfeld hade med en väluppfostrad storstadskvinnas »chic» besvarat alla majorens, ryttmästarens och kaptenens artigheter — men nonchalant och på ett sätt som tydligt lade i dagen, både att hon var van vid dylika utmärkelser, att hon alls ej fäste sig vid att de gåfvos henne af personer ur den högsta societén, lika litet som att hon tjusades af adelskronor eller den militära uniformens guldtränsar och band.

Doria Herzfeld var en lugn, sansad kvinna, en själ rik på förstånd, en kvinna som hvarken saknade hjertat på rätta stället eller en sund hjärna der den skall vara. Och det var och hade just varit hennes lycka. — Doria Herzfeld visste — af bitter erfarenhet som hon gjort, — att det var hennes ekonomiska ställning som nu gjorde henne så tilldragande och eftersökt i det stora flertalets ögon — och att hon derest hon ej vore den rika arftagerskan, skulle hon gjort en temligen klen figur — ehuru hon var vacker.

Hon betviflade visst icke att det fanns goda, rättframma människor — hela familjen Linderholm hade alltid varit sådana emot henne — men hon visste alltför väl att många nu fjäsade för henne, tack vare hennes förmögenhet, och att dessa

»högborne» som nu likt honungshungriga bin svärmade omkring henne — aldrig i själ och hjärta glömde eller tillgäfvit henne att hon var systerdotter till en procentare.

Ett hänleende krusade Doria Herzfelds läppar — och hon såg stolt bort mot den del af salongen der grefve Lejoncrona satt samtalande med major Dankert.

Åh! Hvad hon föraktade dessa fadda, hjerntomma moralfattiga, blaserade, guldkimrande vagabonder, dessa paraciter på samhällets bekostnad, som hon kallade dem.

Doria Herzfeld hade skäl dertill.

För tre år tillbaka hade hon varit förlofvad med en ung baron från Skåne, en husarlöjtnant von W. Hon hade låtit bedåra sig af hans vackra ansigte, ståtliga och angenäma figur, mindre af hoppet om att blifva friherrinna, få en hög ställning med ty åtföljande presentation vid hofvet — ty det hade hon aldrig sträfvat efter — hade hon gjort det, skulle hon för länge sedan kunna varit gift, ty det finns alltid någon gammal högaristokrat som är nog svag för ett mindre vanligt vackert flickansigte, äfven om egarinnan skulle vara fattig och ej hafva sitt namn i adelskalendern, att han följer kung Davids exempel på gamla dagar.

Häradshöfding Herzfeld hade gynnat detta parti, eftersom svärsonens far var gammal god vän med honom från studietiden, och modern till Dorias fästman var kusin med Dorias afidna moder.

Så dog Dorias fader, och som allt hvad den värde häradshöfdingen lemnade efter sig var — urarfva konkurs — blef den unga flickans ställning temligen brydsam.

Öfverstinnan Linderholm, som alltid varit Dorias moderliga vän, erbjöd vid detta brydsamma tillfälle den unga föräldralösa flickan, trots hennes fattigdom, ett hem hos sig den första tiden till det kunde arrangeras på annat vis.

När alla affärer hunnit afslutas befanns det att Dorias hela arf bestod i 1,000 kröner, som voro så placerade af hennes afidna moder att den spekulationslystne fadern ej kunnat förskingra dem.

Öfverstinnan hyste i hemlighet den önskan att baron von W. skulle draga sig tillbaka och göra Doria fri från den ingångna förlofningen, nu då det Herzfeldska namnet ej egde så synnerligen värderad klang i societeten.

Men nej, trots ruinen och fattigdomen och de »futtiga tusen kronorna» så blef löjtnanten von W. sitt hjerteval trogen.

Doria fann det *då* helt ädelmodigt och manligt af baronen, men öfverstinnan Linderholm tänkte och teg och fick sent omsider sin åsigt besannad.

»Skeppsklarerare Herzfeld», bror till den affidne, blef den som satte Baron von W:s kärlek på prof — och dymedelst blef Doria ofrivilligt satt i stånd att se hvad ädlingens känslor och eder i verkligheten voro värda.

Skeppsklareraren och häradshöfdingen hade fast de voro bröder lefvat alldeles isolerade från hvarandra alltsedan den dag då Dorias moder valde den fattige notarien, för den framgångsrike skeppsklareraren — de hade under hela nitton år ej haft så mycket tillsammans som en knappål, aldrig skrivit till hvarandra, besökt hvarandra, eller på minsta vis å någondera sidan bjudit handen till försoning — de hade blott varit lika i ett — samma namn. De hade båda en stolthet deröfver — det gamla Herzfeldska namnet — och den ene höjde det upp till magt, betydighet och anseende, medan den andre drog ned det uti fattigdom och vanära. Men saken var i sig sjelf densamma, omgifven af guldets skimrande glans var »Conrad Herzfeld skeppsklareraren» i den stora mängdens ögon — »procentaren».

Skeppsklareraren Herzfeld var en fiende till allt hvad adel och högbördingar hette, han glömde aldrig en oförrätt han en gång lidit som gosse — och det just af baron von W:s fader. Han beslöt att hämnas — och honom ovetande, blef han kanske hufvudorsaken till att Doria Herzfelds lif blef helt annorlunda.

Om broderns död veknat hans sinne, det lemnar jag osagdt, men en vacker dag, kort tid efter dennes begrafning skref skeppsklareraren tvänne viktiga bref.

Det ena var till Doria Hersfeld, brorsdottern, hvori han, förbigående all förfluten köld, skref att hon var innerligt välkommen, icke blott som hans enda släkting, utan desto mer som en kär erinring af hennes oförgätliga moder, att för all framtid stanna hos honom, den gamle ungarlen — som eget barn och arftagerska.

Brevet väckte oerhörd förundran hos alla Linderholms och icke minst hos den det gälde, Doria sjelf. Det hade ingen enda någonsin väntat sig.

Och att Doria med sann glädje emottog farbroderns fria rättframma anbud — hvarför skulle hon icke? Låg det något orätt eller orimligt däri?

Familjen Linderholm saknade henne hjertligt, icke minst öfversten, som alltid hållit af Doria för hennes rättframhet, enkelhet och praktiska sinne — och Tullia Häldegren värderade henne för »oskattbar» tack vare det inflytande Doria haft öfver öfverstinnan, just då Tullia skulle blifva den fattige kapellprestens hustru.

Men ingen ville förmäna Doria att lemna dem — då de visste att hon kom i goda händer, och att detta anbud menade hennes framtida lycka, — så långt menniskoögon kunde se.

Och så lemnade hon dem — med den varma försäkran från deras sida att de alltid skulle hålla lika mycket af henne — nu då hon var den rika arftagerskan — som när hon var den fattiga flickan, den obemärkta Doria Herzfeld.

Alltnog hon mottogs med en ömhet, den man knappt kunde tilltrott den hårde barske affärsmannen, och installerades med ens som envåldsherskarinna och favorit i skeppsklareraren Herzfelds med all möjlig elegans och frikostig rikedom utrustade hem.

Tjenarne från den gamla grånade hushållerskan som lärt sig »sina pligter sköta» å sjelfva Bäckaskog under den »väsälle kungens» dagar, ned till springgossen som släpade ved och vatten, fick en sträng befallning att i allt som rörde huset och det inre rätta sig efter fröken Dorias befallningar och lyda henne, alldeles som han sjelf ville blifva åtlydd.

Samma dag Doria underrättade sin fästman om att hon lemnat Linderholmska hemmet och numera befann sig hos sin farbroder, fick baronen ett bref från skeppsklareraren sjelf.

Denne skref bland annat — att han af fritt hjerta bjudit Doria ett hem, och en dotters alla rättigheter samt beslutit sig för att insätta henne till sin universalarfvinge. Han ville derjemte påminna baron von W. om att det var för simpelt för baronens far att tala vid den en gång fattige Conrad Herzfeld, hvarför det nu helt naturligt var lika opassande att den högborne löjtnant von W. strök hans tröskel, eller sökte ett parti med skeppsklarerarens brorsdotter.

»Doria Herzfeld passar ej för edra högborna kretsar» och — hm — fast jag gjort henne till min universalarfvinge — kommer aldrig ett enda öre af hennes pengar att gå till betalandet af hennes blifvande mans skulder — det är jag man för!

Ni kan förvissa eder om den allvarliga meningen af mina ord hos advokat M—, som redan skrivit min sista vilja, och han skall upplysa eder om att jag beslutat — och vid Gud skall heller aldrig röra ett enda ord deraf — att min brorsdotter, i händelse af hennes giftermål med en person af börd eller *familjen von W.* — aldrig sjelf må förfoga öfver sina medel, utan af en af lagen utsedd person, och att räntorna å hennes tilldelade kapital, endast må utbetalas mot hennes egenhändiga kvitto, till henne personligen samt att i händelse af hennes död, kapitalet skall delas mellan hennes barn, och i brist af bröstarfvingar användas på annat vis, jag förordnar! — Älskar ni Doria, må ni naturligtvis gifta er med henne, utan alla illusioner — den fattiga flickan — ty ni lika litet som någon annan adelsman, skall någonsin behöfva komma i frestelse att gifta sig med arvodelen och taga Doria Herzfeld som bihang.

Ni handlar efter eget val — men ni har mitt gifna ord om saken. Jag hoppas ni förstår mig.

Om baron von W. förstod honom?

Alltför tydligt — fast det var med den mest raffinerade »chardin». Enda svaret som ädlingen gaf, var, att Doria som intet visste af, fick sin förlofningsring tillbaka jemte några få ord som hon knappt förstod.

Hvad betydde detta?

Fru pastorskan Hälldegren kom sedan på besök samma dag och bragte Doria den nyheten att baron von W. redan satt i omlopp att han afbrutit förbindelsen med henne af det skäl att han aldrig kunde gifta sig med henne, »procentarens arftagerska» trots hennes blifvande rika arf — var hon ju — af simpelt folk.

Ah! hvad det då sved i Doria Herzfelds hjerta. Hon grät ej så bittert öfver hans svek — men hon kunde ej låta bli att fälla tårar öfver denna handling af en man och en *ädling!* Men hon fick äfven en annan tanke om penningarne — skulle rikedomens grusa hennes lycka? — skulle hon stå i fara att blifva köpt för pengar? Nej, nej — om alla andra blefvo falska, lumpna och dubbla — Linderholmarne, hennes gamla vänner, skulle aldrig blifva annorlunda! Nej icke heller Hugo — doktorn.

Barnsligheter! Hvad kom i hufvudet på henne — hon tänkte på doktor Linderholm i samma ögonblick hon mistat

sin fästman — konstigt! — och dock i all sin sorg, harm och förfördelade stolthet, kunde hon ej låta bli att jemföra dessa båda män — den artige, galante, sköne husarofficeren med det falska hjertat — och den mindre vackre, tyste men redlige och trofaste doktor Hugo Linderholm.

Barnsligheter! Konstiga tankar! Nå om doktorn änskönt var bättre — och det var han — hvad angick det henne? — En suck! — Ah! kanske efter allt det var bäst som det var — hon kanske tagit fel — det var säkert ingen kärlek — hon kände sig så underlig — sårad, förfördelad, hatfull, icke så obeskrifligt olycklig som hon säkert skulle gjort om hon varit verkligt förälskad i baronen.

Kort efteråt fick Doria af sin onkel sjelf förklaring på verkliga orsaken till baronens egendomliga handlingssätt — och att hon då blef en energisk motståndarinna till allt hvad adel och börd, hette, kan man ej alldeles förtänka henne.

Hon hade måst betala sin erfarenhet, med sviken tro, och allra minst hängifvenhet och aktning — men hur svår felräkningen än varit, hade den haft sin nytta, hon lärde tidigt den kvalfulla men så nyttiga läxan, »se ej saken sådan du tror den, utan ock sådan den är».

Och nu, nu vid denna hennes visit hos Linderholms med hvilka känslor hon mottog grefve Lejoncronas artigheter, det kan man förstå.

De fördrogo henne för pengarnes — för arfvets skull! Ah! Doria Herzfeld hade ej glömt lexan — den bittra svår-lärda läxan. — De bedrogo ej henne mer! Hon visste att hon i öfverklassens ögon, trots alla hennes jordiska egodelar, var och alltid skulle vara — kvinnan af simpelt folk.

II.

En hemlighet.

»Ja, se der ha vi det! Är det icke höjden af — oför-skämndhet! Det kunde jag tänka mig! Dessa eländiga Linderholms! Pocker må taga dem med både hull och hår!» ut-brast baron von W. i vredesmod i det han slungade morgontidningen i andra ändan af sitt eleganta ungarlsrum.

»Hvad är det, min bästa du, har dina spekulationer

slagit fel på nytt», gäspade hans gode vän och kamrat grefve Lejoncrona som halft påklädd hvilar å divanen, avslutande sin kopp frukostchokolade.

Utan ett ord räcker baronen tidningen till sin vän och väningskamrat.

»Hvad då? Hvad är det? Hvar står det?» sporde grefven med låtsad förvåning.

»Står! parbleau! ser du det inte? Det der kan man nog läsa», och han pekade föraktligt på listan med förlofningsnotiserna.

»Ah! ah! Hugo Linderholm — Norehof — Doria Herzfeld — Malmö.» Grefven brast ut i ett skallande gapskratt »det är helt naturligt, nu tar den gamla öfverstinnan betalt för sin moderliga ömhet mot den unga flickan — har jag ej sagt dig att det skulle sluta så och att det är hon och ingen annan som åstadkommit försoningen, och stämt om den gamle gnidaren, bara för det att Hugo Linderholm skulle röfva gåsen och plocka guldäggen! Ha! Ha!»

»Den der bokvurmen, som dagen i ända hänger öfver folianter och papyrus, jag tycker mig se hvilken dråplig, passionerad älskare och äkta man han skall vara!» hånar baronen i sitt maktlösa vredesmod.

»Hufvudsakman är att Doria Herzfeld sjelf är en tanklös kvinna — annars borde hon veta, att hon lika säkert står den risken blifva gift för pengars skull med en ofrälse, som med en af vårt stånd. Om hon resonnerade med förnuft borde hon komma på det klara med att det är tio gånger bättre för en rik flicka af simpelt folk att gifta sig med en adelsman, om än aldrig så fattig, än att taga en af hennes eget stånd. Låt vara att hon får betala sin mans skulder, men han ger henne sitt namn, sin ställning i samhället — och det får hon aldrig i samma mån som en vanlig mans hustru.

»Hur som helst, är hon *nu* Hugo Linderholms — fästmö!» brummade baronen.

»Det kan inget göras vid det nu — saken måste hafva sin gång, — men de äro ej gifta än — apropos det finns ingen tråd så kort, att det ej kan komma en fnurra på den — än är det långt mellan ringen och altaret!» Grefve Lejoncrona talade med någon tonvigt på sista meningen och såg besynnerligt tankfull ut.

»Hvad menar du, kan du hitta på något råd, du — den aldrig rädlöse?»

»Kan jag ej råda dig — skall jag åtminstone hämnas» — »oss båda» hade grefven ämnat säga, men så hejdade han sig och fortsatte, »dig och gubbens oförsynta lumpenhet, samt dessa Linderholmares snikna svek.»

Baron von W. smågnolade helt belåtet på en »munter visa». Han visste att grefven skulle hålla sitt ord.

* * *

Doria Herzfelds förlofning med doktor Hugo Linderholm, sex månader efter det baron von W. »slagit upp» med henne framkallade naturligtvis en icke så liten förundran.

Men det var ju icke så underligt — när man tänkte på huru mycket Doria varit i det Linderholmska hemmet.

En del pratade om att »öfverstens visste om att taga rundligt betalt», — att »Doria ej visste hvad hon ville, stod i ljuset och skymde sig sjelf» — andra »baron von W. ej ville göra henne till sin friherrinna, tack vare farbrodern-procentarens smutsiga halfva million,» — med ett ord det var ett snattrande hit och dit.

Och Doria Herzfeld sjelf.

Hon brydde sig icke det minsta om folks prat — hon önskade blifva kvitt denna efterhängsna skara beundrare och lycksökare, som svärmade omkring henne — och så hade hon kommit på det klara med sitt eget hjärta, att Hugo Linderholm var den som i sjelfva verket egt hennes hjärtas kärlek och aktning.

Följaktligen när den unge vetenskapsmannen, började mer och mer närma sig henne, visade hon honom mer och mer vänlighet och uppmuntran, och när hon en vacker dag uppvaktades af honom med ett frieri, så svarade hon helt framt ja! Hon var ej passionerad kår i honom, det låg ej i hennes natur att blifva det, men hon höll af honom, hon visste att han älskade henne mer än hon någonsin skulle eller kunde älska honom tillbaka — men hon sympatiserade mycket med honom, han var så lugn, så stilla, så vänlig i sin slutna allvarsamma värdighet.

Hon tog honom för att hon tyckte om honom, han var rättfram och ärlig i sin enkelhet, och han kunde aldrig säga att han höjt upp henne, de voro af samma klass i sociéteten — inga aristokrater, icke halfblod ens — nej bara simpelt folk — dessa Linderholms — såväl som hon sjelf!

Hon var rik — han fattig! Ja, det var bättre — än om hon varit fattig och han rik, då skulle de sagt att hon tog honom för pengars skull — det kunde hon aldrig tålt — hvad de nu pratade om honom brydde hon sig ej om, hon tyckte ju sjelf om honom, och visste att han hade så mycket att göra med sina vetenskapliga forskningar att han ej tänkte på eller fästade sig vid folks prat och *skvaller* — att han var för stolt att bry sig derom.

Ja, nog var det sannt att hon var den rika Doria Herzfeld nu, och att hon sjelf valt att blifva en fattig mans hustru — men hvad gjorde det hon hade dessa välsignade pengar, dessa fatala pengar — hvilka väga så tungt i världens vågskål — och det var ju osäkert om hon någonsin skulle bli gift med en man som tog henne endast för hennes egen skull.

Hon gjorde sig ej mödan fråga sig sjelf om hon gifte sig — mer af verklig kärlek än för att blifva kvitt alla vidare friareanbud?

Hon var tillfreds med sig sjelf — Linderholms var tillfreds med henne, och skeppsklarerare Herzfeld var tillfreds med både henne och Linderholms. Hvad angick det henne om hela den öfriga världen var upp och ned för hennes vals skull? I den saken gjorde hon som hon ville i alla fall. Hon hade både vilja och karaktär — hon afgudade icke penningarne, hon tyckte om bekvämlighet, öfverflöd och föraktade ej detta lifvets goda eller en liten enväldshärskarinnas makt, men hon skulle aldrig blifvit slafvinna därför. Hade farbrodern fortfarande vara obeveklig i sitt beslut och baron von W. lika ståndaktig i sin kärlek, hade hon ej ett enda ögonblick tvekat på att lemna allt detta och mera till för honom.

Hon visste att den make hon valt, med hjerta och håg, med hela sin själs innersta hängde vid vetenskap och studier, men det var just därför hon fann sig dragen ännu mer till honom, ville hon lefva från sällskapslifvet, skulle han visst ej lägga hinder i vägen, och ville hon taga del deri återigen skulle han ej bli ett besvärande påhäng, ty hans verld var uteslutande bland folianter, papyrus och gamla handskrifter. Hon visste att hon alltid skulle kunna se upp till sin blifvande man med aktning och beundran, att hon var den enda som ägde hans kärlek, näst böcker och vetenskapen — ty att

desss saker beherskade hela hans tillvaro var henne långt ifrån obekant.

Hon hade aldrig tänkt sig ett passioneradtt kärlekslif vid Hugo Linderholms sida, — hon hade läst så mycket om kärlek, men hon hade också sett att romanernas rosenskimrande poetiska kärlekssagor, hade så ytterligt liten likhet med — verklighetens.

Hon kände med sig att de passade för hvarandra — lugna, allvarliga, enkla själar båda två!

Hon hade tillbragt sin mesta ungdomstid — fattig, sparande, obemärkt, sträfsamt, han tänkande, i verlden men ej med verlden eller af dess åsichter och vanor i allmänhet — de hade inga lifsbehof af den fina sällskapskretsen, inga förpligtelser mot den — ty de stodo båda utom dennas skrankor!

»Bra», tänkte Doria, »jag har valt en man och ett hem, der ingen skall kunna krypa omkring mig för mina pengars skull, ingen skall söka mig ur dessa fina kretsar — jag skall få vara — alldeles för mig sjelf — som jag är! — Det kan också hafva sina fördelar att vara af — simpelt folk när man är en rik arftagerska. Hufvudsaken är bara att man har en onkel så förständig som min är.»

*

|*

*

Tre stora händelser följde i en kedja efter hvarandra och allesammans satte de folks pratsjuka tungor i rörelse.

Först Doria Herzfelds med pomp och ståt hållna bröllop, skeppsklareraren hade ej sparat på pengar, han gifte bort sin brorsdotter som hade hon varit en furstinna och Hugo Linderholm allra minst en prins af blodet. Dorias brudklädning kostade 15,000 och förskref sig från Paris, han gaf henne juveler från Hallberg för 50,000 och andra 50,000 i kontant hemgift samt dispositionsrätt för henne och hennes man under deras lifstid till det vackra säteriet Hägered.

Leende och glad gaf han sjelf bort bruden, var närvarande vid den i allo furstliga bröllopssupéen som gafs å »Horns» stora festivitetsvåning, anmärkte flera gånger helt spetsigt, att de hade trefligt och angenämt, fast han ej inbjudit en enda adelsman till festen — hvilket äfven var fallet.

Men det kom en gäst, objuden till Dorias bröllopfest, en gäst som hvarken var af stånd eller utan rang — och denne objudne frågade hvarken efter ypperliga viner, äkta

Havana, charmant matsedel — animerad feststämning! Han gick direkt fram, utan minsta krus eller förebud, till värden sjelf.

Döden!

Doria Herzfelds bröllopsdag blef skeppsklarerarens dödsdag. Just som han lyftade pokalen för att utbringa brudparets skål, greps han af ett hjertslag som ögonblickligen ändade hans lif.

Doria blef på en dag doktorinnan Linderholm och sin gamle farbroders universalarfvinge.

Så går det stundom i lifvet! Vi kunna ej höja oss öfver livvets vexlingar eller kufva dem under vår vilja, men de vrida och vränga oss på många vis.

Dorias sorg och förstämning blef både djup och allvarlig, icke nog med att onkelns hastiga bortgång kastade en glåmig skugga och en pinsam beklämning öfver hennes egen bröllopsdag — den beröfvade henne en huld, faderlig gammal vän, som hon lärt akta och värdera från det ögonblick hon lärt känna honom.

Orimligheter! säger någon. — Sää! är detta orimligare än prinsens villa några famnar från de husvillas baracker och fallfärdiga rucklen?

Jag spørjer bara!

»Smekmånaden» var öfver, — doktor Linderholm var på en affärsresa till Stockholm och doktorinnan Doria Herzfeld en gäst å Norehof, der hon nu, mer än någonsin var en kärkommen gäst.

Höststormarne susa omkring den gamla herrgården.

Tjenarne hade tändt en flammande brasa i den engelska spiseln i »gröna förmaket», dragit igen de tunga brokiga yllegardinerna för fönstren och tändt ljuskronan.

Nedsjunken i en modern hvilstol, med det vackra guldlockiga hufvudet tryckt mot den rödbruna plyschstolsdynan, sitter Doria Linderholm framför eldstaden med händerna hopknäppta, öfver den tunga sorgdräkten — maklig, lugn och tillfredställd.

Hon ser stadigt in i de flammande lågorna — hon är ensam — hon älskar ensamheten och tystnaden. Hon är belåten med sin man — med sitt eget val. — Hon saknar endast den gamle onkeln — han stod emellan henne och dessa pengar som nu trycker på henne; hennes man har nekat taga minsta befattning med dem — hon måste sjelf

styra och ställa med dem — Hugo Linderholm har energiskt sagt henne att han gift sig med henne, men ej med hennes pengar — att hon sjelf skall ockra med sitt arf efter eget tycke och smak.

En annan kvinna hade doktorn med all säkerhet ej lemnat dylik handlingsfrihet, men han kände väl till Dorias redlighet och fasta karaktär, och visste att hon aldrig skulle begå någon dåraktig eller låg handling medan han satt och skref, jemförde och noterade i sina älsklingsfolianter.

Han tänkte ej på att penningaffärer voro en börda för henne, att affärer små eller stora alltid medförde omsorger, omsorger triviala nog för en kvinna. -- Ja pengarne tryckte henne — Doria Linderholm var ej okänslig för det goda pengar gaf henne, ej heller obekant med deras makt och värde — men de omsorger som voro förenade med pengars praktiska förvaltning, dem hade hon gerna afbördat sig derest hon sett sig någon möjlighet.

Fem hundra tusen kronor i kontanter — stort stenhus i staden -- aktier i bergverk och fartygsaktiebolag — säteriet Hägered. Allt var hennes — hon var så rik!

Hon kände sig så underlig till mods denna afton, det var som om hon väntade på något — men kunde ej veta hvad det var.

Var det —

En knackning på dörren afbröt hennes tankegång, det var en kammarjungfru med ett visitkort på en japanesisk bricka.

Hvem kunde det vara?

»Fru Sanna Molin.»

Doria Linderholm såg undrande på det lilla enkla visitkortet — hon kände ingen med detta namn. Någon person som kom för att anlita hennes barmhertighet, eller för något välgörande ändamål?

Tjenarinnan såg hennes tvekan.

»Ett äldre, respektabelt, välmående fruntimmer, ser bildadt ut, om fru doktorinnan behagar,» säger Jenny, kammar-snärtan, upplysande.

»Godt, jag skall komma!»

För säkerhets skull ser Doria efter att hon har ett par sedlar i sin lilla sköldpaddsportemonä.

»Äldre, respektabel, välmående, ser bildad ut», hade Jenny skildrat henne — och Doria kände sig ej besviken i detta

hänseende då hon steg in i salongen och befann sig ansigte mot ansigte med en äldre kvinna, synbarligen af medelklassen, men icke saknande hvarken vett eller vana — man såg genast att hon ej kände sig främmande i salongen på Norehof — hon både helsade och talade på »hyfsadt» vis.

»Fru Molin — om ursäkt, hvad förskaffar mig den äran — jag kan ej erinra mig edert namn?» sade Doria lugnt och vänligt.

Den gamla, enkla kvinnan neg djupt.

»Fru doktorinnan Linderholm, om jag vågar spörja?»

»Ja naturligtvis! — Men?»

Den gamla kvinnan tog ett steg närmare och sade med något lägre röst:

»Jag är hushållerskan på Casimirshof — min matmoder friherrinnan von W. har anförtrott mig att lemna eder detta personligen!»

Doktorinnan Linderholm mottog det omsorgsfullt förseglade bref som fru Molin räckte henne — ett bref från hennes forne fästmans mor. — Hvad kunde friherrinnan von W. vilja henne, eftersom hon skickade sin hushållerska lång väg ifrån med ett — försegladt bref —? — Icke begagnande sig af posten — på det att Doria skulle få det direkt i händerna.

»Skall det vara svar härpå?»

»Jag vet ej.»

Doria Linderholm bröt brefvet —

Det innehöll ett violdoftande rent pappersark och derpå var häftadt med gummi, ett urklipp ur en fransk tidning. Doria läste: (men kunde hon verklinen tro sina ögon?)

»Anmälde resande 27 okt. 18— Hotel de Beauvillage — Nizza. Doktor Hugo Linderholm med fru, från Sverige.»

»Med fru» — var understruket med markerblyerts.

Hvad betydde detta?

Fanns det mer än en doktor Linderholm — men Hugo Linderholm? — Hennes man, ja han hade verkligen varit i Nizza, och bodt på detta pensionat, förlidna året — han hade sjelf visat henne fotografi deraf — men då var han ogift.

Drömde hon? Fanns här någon mystisk gåta? Hvad skulle hon tro oeh tänka?

Men i ett nu kom hon ihåg att denna förgiftade pil kom

från modern till denne förhatlige baron von W. och att ej ens deras tjenarinna skulle få hemföra underrättelsen om deras seger och triumf.

Uppbudande hela sitt lugn — men blek var hon — sade hon med omärkligt vibrerande röst:

»Fru Molin, jag tackar eder, jag kan hvarken i dag eller i morgon besvara detta bref — jag skall rådgöra med min man först — sedan kanske jag kommer att tillskrifva eder matmoder — farväl!»

Hon böjde vänligt på hufvudet, ringde på Jenny, och då denna ögonblickligt hörsammade kallelsen och förde ut den främmande, gick Doria tillbaka in i förmaket.

Öfverstinnan kom henne till mötes, men gaf till ett rop af öfverraskning.

»Doria! Barn! Hvad fattas dig? Är du sjuk?»

Den unga frun skakades som af frossan.

»Jag för — förstår ej — detta! stammade hon; — i nästa minut låg Doria sanslös på mattan; medan de tillkallade tjenarinnorna skyndsamt lyftade upp den afsvimmade unga frun och sökte återkalla henne till medvetandet, läste öfverstinnan budet från friherrinnan von W. — papperet med tidningsurklippet hade fallit ur Dorias hand när hon svimmade.

»Men hvad betyder detta? — Hvad har *vår* Hugo tagit sig till», sade öfverstinnan till sig sjelf, och hennes moders-hjerta greps af förskräckelse.

Hvad var detta?

Jo — det var början på Dorias mörka dagar?

III.

”Ut, ut i verlden — långt bort!”

Med en tät slöja för ansigtet och insvept i en tjock grof ullkappa som nådde henne till fötterna och dolde hennes sorgdräkt så väl att man ej kunde uppfånga en enda skymt deraf, står Doria Linderholm otåligt afvaktande det tidiga morgontågets afgang från S— station.

Klockan är icke fullt fyra — alla sofva på Norehof; — utom en bekymrad moder — och Doria har i dunkel och smuts, till fots gått den en half mil långa vägen till stationen

Öfverstinnan har talat med henne, gråtit och bedit, de hafva resonnerat hit och dit, för och emot — man har telegraferat efter öfversten och öfverstinnan har sjelf skrifvit efter doktorn bedjande honom ofördröjligen återvända hem — men under hela tiden har Doria haft en enda tanke, — ut! ut i verlden — långt bort! — Hon ville ej — kunde ej — skulle ej möta skammen — hon kunde ej se honom, tala med honom.

Var äfven han en usling?

Hade också han bedragit henne?

Var det en unkarls kärleksaffär?

Hon ryste — var han verkligen gift förut?

Då var hon degraderad — sjunken under en hederlig kvinnas ställning!

Hon kunde ej uthärda väntan och en undersökning — nej, tusen gånger nej! — hon skulle resa ifrån allt eländet.

I Doria Linderholms hjerta herskade hat, bitterhet, missstro, ack! detta skulle följa henne till grafven.

Marken brände under hennes fötter, hon räknade med otålighet minuterna till morgontågets afgang, hon såg tjugu gånger — allra minst — på sitt ur och sin andra klass biljett till Trelleborg-Sassnitz, dit direkt och sedan ut långt, långt ut i fjerran! Hvert, hade hon ej bestämdt sjelf, det var ju bara sex timmar sedan hon fått detta bref från friherrinnan von W., men hon ämnade sig långt, långt der inte en katt skulle känna henne ens.

Alla hennes saker stodo kvar på Norehof och i staden, hon hade blott medtagit en liten handväska som hon bar i handen, i den hade hon rafsat ibop sina värdepapper, en betydlig summa penningar jemte sina juveler.

Tänkte hon på hvad hon gjorde?

Nej! Då hade hon handlat helt annorlunda; hon den oskyldiga, förfördelade, som ovilkorligt skulle vunnit alla rätt-tänkandes aktning och medlidande hur illa saken än stod, — hon flydde alldeles som en missdåderska! Hon handlade denna gång utan all tanke! Ändtligen var tåget inne på spåret, med en suck af lättnad skyndade hon ut ur väntsalen, och uppsökte sig plats i en halffylld damkupé — än några minuter — en signal och ånghästen förde henne ut mot nya vexlingar och öden.

Mycket, oändligt mycket hade kunnat varit annorlunda om Doria Linderholm hade tagit saken med mera sans och eftertanke.

På nattduksbordet i sofrummet på Norehof bland andra saker som hon kvarlemnade, hade hon också lagt ett väl försegladt bref till öfverstinnan Linderholm.

Hon skref: »Jag kan ej annat — jag reser — jag lemna åt eder att handla och säga hvad ni behagar — jag skall aldrig sätta min fot på svensk mark mer, när jag bara hinner lemna den. Det är gräsligt, förfärligt — att detta skulle hända mig! Hvad ondt har jag gjort?»

Gör som ni vill — om han är gift förut — sök upp den arma kvinna han så svikit — låt mitt elände — min skam sjunka i glömskan, jag skall aldrig, aldrig komma med anspråk på honom!»

Hon hade med ens blifvit hård, grym, hjertlös, sjelfvisk, hon glömde att hvartenda ord, var glödande pilar i ett armt, kvalt modershjerta — hennes var skammen, den kränkta kvinnans bittra strid — men det fanns en kvinna, äldre, svagare än hon, som led förfärliga marter, en kvinna som såg sin son ibland ogerningsmän.

»Turistångaren» har för länge sedan lemnat Trelleborgs hamn. Skymningen har inbrutit och de flesta passagerarne äro nere i salongen, hytter eller matsalen.

Obemärkt, lutad mot en jernpelare, står en djupt beslöjad dam i fotsid kappa skådande ut öfver de skummande böljorna — hon tänker ej på att båten bringar henne allt längre och längre bort från fosterjorden.

Tankar komma, tankar gå, Doria blef bittrare, mörkare, hårdare till sinnes — omedvetet höjde hon handen mot himlen — den knöt sig i vrede och hennes läppar uttalade ord, de hon i det ögonblicket tänkte: »Det finns ingen rättvisa! Ingen Gud!»

»Min fru! Förlåt är ni atheist?»

Dessa ord uttalades med vördnadsfull ton. Rösten ljöd frisk, fyllig och egde äkta »Stockholmascent».

Doria spratt till och vände sig om — framför henne belyst af vägglyktans sken öfver nedgångsdörren till matsalen, stod en högre herre med grå ulster och grå resmössa — han hade ett vackert ansigte, men magert, blekt och öfveransträngdt.

Hon såg allvarsamt på honom genom den tjocka täta slöjan som obevekligt dolde hennes drag — han var henne obekant.

»Ja», sade hon doft och hårdt, »jag tror — nej! jag är det! Det finns ingen Gud!»

Ett leende drog öfver den unge mannens bleka ansigte »lyckan, slumpen, ödet, förde eder i min väg, jag är glad att jag råkat en meningsfrände — en som jag kan förstå, och som förstår mig».

»Ämnar ni er till Sassnitz?» sporde hon med något intresse.

»Ja, till Sassnitz och sedan till Tyrolen, Italien, kanske Ungarn — och ni madame?»

Hans sätt och tal förrådde bildning och studier.

»Jag, — ja till Sassnitz. Och sedan —» hon skrattade hårdt och bittert. »Ja, jag har ej bestämt mig än».

Han lade märke till den underliga hårda klangen, det själsfrånvarande i hennes tal, han tänkte på det underliga i att hon så der kraftigt, så fullt öfvertygad gifvit uttryck åt den tanke som herskade i hennes hjärta. Han hade erfarenhet af lifvet, han förstod att hon, som stod framför honom och i vredesmod slungat ut dessa ord mot skyn, att hon lidit skeppsbrott på tron på allt godt och ädelt.

Utandande en tung suck drog Doria af sin högra handske — läste upp resväskan och tog fram sitt ur för att se efter tiden — han lade märke till att det var briljanter på gulduret, och att hennes hand bar flera dyrbara juvelringar. — Hon var således rik! — Att han hade en bildad kvinna framför sig, det hade han för länge sedan fattat af hennes hållning, röst och rörelser — om hon var vacker —? gammal var hon ej, ty hennes röst lät ungdomlig trots hånet och hårdheten.

»Ni är rik —» utbrast han leende, då juvelerna slungade sina blixtar emot honom.

Hon lade ned uret igen bland papper och etui och klingande mynt och prasslande sedlar; då hon låst den lilla väskan och åter trädte den på armen, sade hon stelt:

»Rik! Ja på pengar.» Hon höll på att förråda sig, höll på att säga, »men också på skam, sorg och lidande.» Men hon hejdade sig lyckligen.

Han såg skarpt på henne.

»Min fru — obekant som jag är för eder, främmande som ni är för mig, kan jag säga ett om eder — ni har nyligen gjort någon tung förlust, en missräkning.»

»Hur så? Hvarför säger ni det?»

»Jo, ni uttalade ert hjärtas bekännelse alldeles lika fullt och fast, som jag sjelf gjorde det för fyra år sedan — då»,

han talade med värme och pathos, — »då allt brakade tillsammans, då jag såg sakerna i sitt rätta ljus, när jag fann att kristendomen är en humbug, gudsfruktan en komedi, religionen ett inkomstbringande geschäft, vänskapen hyckleri, — kärleken för många allt annat än den borde vara, — äktenskapet ett legaliseradt köpande och säljande — och att penningen är världens gud — den makt som styrer samhället från den minste upp till majestätet på tronen — man kan vara en skurk i sig själf, har man bara pengar är man en bra karl — är man aldrig så ärlig men fattig — fy då är man allra minst — en »slusk».

Hans värme och ton hade gripit henne — hon förstod att han också hade lidit och blifvit hård och bitter.

»Ja — ni har rätt!» sade hon i gillande ton, tillfogande: »låt oss gå litet fram och tillbaka utmed denna sidan, der äro vi i lä för den skarpa kvällsvinden.»

Han bugade sig artigt och bjöd henne armen den hon genast tog utan minsta tvekan.

»Mitt namn är Nikolay Werner — resetalaren, utilisten, f. d. missionären i Indien,» sade han presenterande sig själf. — »Och ni, om ni samtycker — vi äro nu resekamrater — meningsfränder — jag känner få hemma i Sverige nu; jag har ej varit hemma på sex års tid — och blott denna gång endast rest igenom direkt från Kristiania, min helsa är angripen, jag har från meningsfränder fått ett litet resestipendium, och jag ämnar nu att bland alporna samla nya krafter till nya härnadståg mot murkna dogmer och presternas fanatiska krimskrams.»

Hon tvekade — men det var blott ett ögonblick.

Samtidigt ryckte en vindil bort slöjan och den flög långt ut i det fräsande vattnet.

Hon skrattade.

»Ni ser, själfva vinden presenterar mitt ansigte för eder — jag heter — ni kan kalla mig madame Herzfeld — Doria Herzfeld.

Hon vände ansigtet emot honom, hon log, men vid skenet af vägglampan märkte han att det var ett fruset leende och att hon var mycket, mycket blek.

Då de kommo alldeles bort i dunklet, och båda lutande mot relingen såg ut öfver det brusande hafvet, sade hon:

»Herr Werner, en aning säger mig att ni gjort samma bittra erfarenhet, i många stycken, af människorna som jag.»

— hon höll inne ett ögonblick, men så greps hon af en häftig impuls, och i korta men tydliga ord talade hon om misräkningarne, skammen, sorgen i hennes bakomliggande lif.

»Ah, jag anade detta!» utbrast han med blixtrande ögon, när hon slutat, »jag förstod att ni lidit». Han blickade deltagande på henne.

Det var något hos honom som drog henne mot honom med oemotståndlig makt — något som verkade befallande, domnande öfver henne. — Det var deras ödens likhet, deras gemensamhet i lidandet.

»Och ni ämnar nu — lemna Sverige för någon tid?» sporde han vänligt.

»För all tid — de tillhörigheter jag lemnat efter mig återfordrar jag aldrig, det är en småsak mot den förmögenhet jag för med mig, och jag disponerar sjelf oinskränkt öfver den. Jag har ingen orsak att återvända dit. Nej aldrig!»

Hon talar energiskt och utan ringaste spår till tvekan, och han lyssnar tigande, hela tiden öfverläggande, på hennes ord.

»Madame Doria, min bästa väninna», sade han hastigt, fattande hennes lilla hand, »jag är eder vän — säg mig, hvad är edert beslut nu, der ni nu står?»

Hon ser stolt men skön ut, blek, men ädel i sin fasta karaktär, när hon säger:

»Jag har brutit med allt!«

Hans blick korsar sig djupt in i hennes ögon, ned i hennes hjertas djup.

»Madame Doria — menar ni allvar?»

Hon tvekade ej ett enda ögonblick.

»Jag har sagt mitt ord — jag har gjort mitt val —» och hon hänler bittert, »hvad mer, verlden är sådan — och jag är ändå bara en kvinna — af simpelt folk!»

Han log åt hennes bitande ironi.

Han förde hennes lilla hand till sina läppar.

»Madame Doria — jag bjuder er min aktning, mitt kamratskap, min vänskap — missförstå mig ej! Jag är fattig! Ni är ännu ung, ni kan göra mycket i den verkliga sanningens och frihetens tjänst, ni har förvärfvat er erfarenhet nu — edra anlag behöfva blott odlas. Det finns ingen högre religion än sanningen, sanningen som går i jembredd med förståndet, den praktiska erfarenheten och vetenskapen. Ni med ert goda hufvud, med edra tillgångar, skall blifva hufvudpersonen i detta århundradets mission för — sanningen.»

Hon log ett stolt triumferande leende.

Tryckande hans hand sade hon:

»Jag tackar eder, monsieur Werner, jag antager edert anbud — lär mig hädanefter att trampa värdiga steg i en Voltaire, en Viktor Lennstrands fotspår — bah! ni talar om dessa lumpna pengar — ni är hädanefter min vän, min kassa står till eder disposition.

Med detsamma tog hon af sig handskarne, drog af den breda vigselringen med — »mannens» namn slungande den långt, långt ut i vågsvallet.

»Vi träffas vid supéen», sade hon leende, »jag skall lägga af sorgdräkten, lyckligtvis köpte jag en ljus dräkt medan jag väntade på båten i Trelleborg — när supéklockan ringer, möt mig här så gå vi i hvarandras sällskap ned i salongen — icke sannt?»

»Och jag skall säga?» Sporde han leende.

»Hvad ni behagar — fru, fröken — madame — att jag är er väninna Doria!» sade hon nonchalant, och gick ned till sin hytt.

* * *

När tecken till supé gifves för första klassens passagerare, är Doira honom till mötes der de först sammanträffats.

Hon är klädd i en mjuk ljusgrå pelsgarnityr, i öron och hår gnistrar dyrbara briljantstjerner, hon bär gulduret, fäst med en agraff med äkta perlor, alldeles som en ordensdekoration på bröstet — och hennes händer flamma af juvelringar — tack vare »stewarden» har hon håret nyfriseradt och blekheten gör henne dubbelt vacker.

Nickolay Werner blickar berusad på henne. Hon småler, och spörjer:

»Är ni nöjd nu, med er väninna?»

När de gå ned till supéen tryckte hon en liten hårdt hopkramad pappersrulle i hans hand — och när han senare såg efter fann han att det var tio hundrakronosedlar invirade i ett tunnt silkespapper — det var »madame Dorias» första kärleksgåfva till honom!

* * *

Vid ankomsten till Sassnitz, tog Doria och Nickolay Werner gemensamt ekipage till bangården, men hon hade dessförinnan på sig den fotsida kappan och slöjan! Ingen skulle spåra henne!

Hon hade väckt mycket uppseende vid supéen ombord å ångbåten, tack vare sin blekhet, sitt vackra ansigte, sina juveler och sin smärte, bleke svartklädde kavaljer.

»Säkert ett enleveringsparti — någon svensk millionärskä, det är ingen teaterdam, heller ingen finess — men frikostig var hon», säger stevardessen till restauratrisen, då Doria gick öfver landgången.

»Men hennes kavaljer ser ut alldeles som en förklädd jesuit!» svarade denna spefullt, »du skulle sett efter kanske hade han tonsur.»

'Stewardessen' fnissade, »åh! nej så helig var han icke — madame tillbragte natten i hans sällskap i hennes hytt!»

»Bah! än sen då, generalbikt och absolution!» skämtade restauratrisen med en 'oskyldig' min.

Styrman S—r som stått och hört på de bägge fruntimrens samtal brast ut i ett gapskratt.

»Prat», sade han högljudt, »karlen var utilisten Werner och kvinnan, brorsdotter till den gamle rike Herzfeld som dog i fjol, Doria Linderholm, hon har rest ifrån mannen — Werner sade mig det sjelf i morgse innan de lemnade båten!»

4.

En kvinlig Talleyrand!

»Madame Doria.»

Det finns ingen hvarken hög eller låg, i den lilla storthertiglga residensstaden O—g, som icke känner den unga guldhåriga damen hvilken bor i ett ståtligt hus midt emot arfstorhertigens palats. Man vet att hon härstammar från norden, att hon är enormt rik, att hon deltagar i alla större bjudningar i 'allerhögsta societeten', hon för sjelf stor stat, håller ekipage och betjening hufvudsaken, hon är frikostig mot de fattige, hon stänger aldrig sin dörr för en nödställd; hennes vackre lille guldlockige gosse Nicklay får alltid rikligt med silfvermynt att dela ut till fattiga små barn, när hon promenerar med honom och den Schweitziska bonnen. De fattige förlåter gerna att madame aldrig går i kyrkan, att hon aldrig korsar sig framför krusifixet eller tager del i »Jesu lekamensfestprocessioner.» — hon har bott fyra år

ibland dem, men alltid varit lika god! Böner ha de nog af i kyrkorna, men gifmilda menniskor är det ondt om och därför så har de fattiga gerna fördrag med henne.

Presterna tiga, de fruktar henne, de läsa hennes böcker, de ropar pereat och anathema öfver den hvassa, gisslande utilistlitteratur som hon sjelf författar, översätter, låter förlägga och sprider — de förbjuda »de rättroende» vid kyrkans alla straff att läsa den — men de läser dock sjelfva, allt som flyter ur hennes penna, under det de skär tänderna af vanmäktig förtviflan! De måste tiga — madame Doria är rik — hon behärskar mängden och hvad värre är, hon har en fast mark att arbeta på i residenset. En ny vind blåser friskt genom gator och gränder, in i salar och kamrar upp i sjelfva arfstorhertigens palats. Madame Doria har höga beskyddare, första upplagan af hennes sist utkomna arbete, skickas alltid bunden i praktband till arfstorhertigen, som vistas nere i Italien. — Och madame Doria är en gerna sedd gäst uppe hos sjelfva storhertiginnan Valerie. De gifta fruarna se med ovilja hur deras män uppvaktar denna rika, sköna, fria kvinna — de vet mycket väl att hon fått en son sedan hon kom till residenset, och att det just är denne guldlockige knubbige gosse, med en treårings hela ysterhet, som binder henne oupphörligt vid residenset och en mycket högt stående herre! Men de svälja alla, harmen, afunden och svartsjukan — och våga ej annat än visa sig, på madame Dorias fester, med leendet på läpparne, men hatet i hjertat.

Madame Doria vet det och hon njuter dubbelt deraf; det har en eggande, berusande verkan på henne — hon gläds öfver hvarenda gång hon lyckas förödmjuka någon!

Det finns blott en enda som hon verkligt fäst sig vid; en som afgudar henne som ville bära henne, på händerna om han fick! Det är Nikolay Werner. Han är aldrig riktigt lycklig utan då han är i hennes närhet. Hur hon bemöter honom är han alltid lika betagen i henne. Hon skickar ut honom i agenturuppdrag, att bilda utilistiska föreningar, hålla föredrag, hon vet att han många gånger får slita ondt och fara illa — att han älskar henne högre än sitt lif — men ändå känner hon liksom en njutning i att pina äfven honom! Ibland slösar hon pengar och vänskapsbetygelser på honom — andra stunder låter hon honom lida brist och snäser bort honom! — Men när han då kommer sorgsen och uttröttad, då grips hon af medlidade och söker att försona

allt genom en öm kyss, ett ymnigt grepp i hennes välfyllda kassa och så gör hon honom till sin privatsekreterare, för några veckor, tills hon i en nyck åter sänder bort honom för att i nästa stund af ånger, taga honom till nåder igen!

Stöta bort honom kan hon aldrig — nej! ty i hjertats gömsla bor en varm känsla hos henne för »Nickolay». En känsla så varm, att hon gaf *sin son* samma dopnamn som hennes trofaste svenske vän; som, aldrig svigtande, stått vid hennes sida med råd och dåd alltsedan de slutit vänskapsförbund på turistångaren mellan Trelleborg och Sassnitz!

Och Nickolay Werner fruktar heller aldrig att blifva bortjagad från henne, han har en mäktig bundsförvant i sin lille guldlockige knubbiga namne, som alltid kommer med »stora famnen» och purpurröda små läppar spetsade till en »suss» åt »kära dadda». — Stackars liten han vet ej af, han vet ej af annat — hur kan han, en treåring veta att hans far hette Napoleon, att han är långt borta i Italien — och att han sjelf heter »Nickolay Napoleon» i st. f. »Napoleon Nickolay». Liten jollrande pys! I dina präktiga kläder, med din klatschpiska och lilleputponnyekipage, i hvilket du kuskar genom residensets park med din fransyska Neufchatelebbonne, litet drömmer du att du kunnat haft en storhertiglig krona på din lilla vagnsdörr och en styf guldgalonerad lakej i hack och häl efter dig om, din mor bara varit en prinsessa af blodet och en viss persons af ceremoni, lagar och gamla vanor erkända gemål! Men hvad gör det mera — du är lika lycklig i din oskuld, du lilla lockhufvud med dess gyldene gloria, som om du vore arfvinge till en storhertiglig krona — och hvem djerfves lasta dig eller störa din barnafrojd trots att du är — en af den fria kärlekens söner! Folk har sina tankar om dig — man vet mycket väl, att din mor bar dig under sitt hjerta när hon kom från Italien, och att madame Doria rodnar när du kallar Nickoly Werner för pappa och rättar dig: »Nej, nej Nickolay, så skall du icke säga — det är din onkel! Din far är död!»

Men den lille är en oefterrättlig krabat, han kallar Werner lika fullt pappa — fast han får rättelse gång på gång.

Hvad gör det för resten! Den lille har sin mening; madame Doria och alla andra i residenset vet mer än väl hur det är!

Och bor hon inte i residenset, så bor hon midt emot och det kommer på ett ut! Dem som tycka om madame Doria hittar alltid vägen till hennes dörr!

*

*

*

Fyra år har gjort Doria till en praktfull skönhet, imponerande i sin stolthet, till en fullständig verldsdam, som obevärat rör sig i de mest förfinade kretsar! Hon har uppodlad sin medfödda konst att »vinna» folk, ja fulländat den till ett rent af raffineradt och på samma gång farligt mästerskap.

Och att hennes sträfvan och traktan går blott ut på att triumfera öfver allt och alla! Och hvilka murar, som resa sig upp mot henne, går hon förr eller senare som segrare ur striden och ser sina motståndare krypa vid sina fötter.

Först hon kom till residenset hade hon haft hela societeten emot sig — ingen enda af den stela, högförnäma aristokratien ville öppna sina salonger för henne trots hennes skönhet och det förutspridda ryktet om hennes stora rikedom!

Men hon besegrade dem! De kände ej henne, i stället för att fly, började de illa fäkta och ledo ett chikanerande nederlag — än värre, de måste sjelfva erkänna henne, hylla henne och tolerera hennes närvaro.

I hemlighet köpte hon sina agenter, hon hade spioner i alla kretsar, ingen var snart säker för dem, eller hvilka de voro — men hon betalte dem bra och inom ganska kort tid visste hon alla familjehemligheter, intriger och skandaler så bra som de goda högvälboreheterna sjelfva.

Tidningar inom det lilla landet, och bladen långt långt utom, innehöllo de mest bitande och sanna sarkasmer och parodier på de mest olikartade och ömma områden. Ingen var säker, hvarken kardinaler, den fattige kaplanen, den frodiga priorinnan, hofmästarinnan, kammarherren, nej icke ens ministrar och råd! Och värst af allt var, både regenten och arfstorhertigen, och den gamla enkestorhertiginnan Valerie skrattade åt de gnistrande qvickheterna, som hvarken saknade udd eller briljant humor, och som alltid voro höljda i sådana ord och väl funna repliker att ingen kunde väcka åtal, utan att utsätta sig för sin nästas och den stora mängdens åtlöje. Man fick snart se hvem man så öfvermodigt stungit hade, och en efter annan gaf efter, köpande hennes tystnad genom bjudningskort och artigheter!

Madame Doria var dock slug nog att inse det denna makt och denna seger skulle snart rinna henne ur händerna, hon glömde ej, att alla dem som smickrade henne och mottagit henne i sina salonger, sedan hon sjelf tvungit dem dertill — snart skulle gjort allt för att boycotta henne, om hon ej skaffade sig fastare grund att bygga på.

Madame Doria hade en mäktig bundsförvandt i sin skönhet — och hon var ej den som var omedveten derom; »guldhårig och högbarmad», stolt men förförisk gick hon i vägen för *en person*, hvilken aldrig var okänslig för ungdom och behag! Hon var fullkomligt säker om sin sak — och hon segrade! Vid återkomsten från Italien, hade hon fått under rättelse om »att hennes man aflidit i Brasilien, dit han rest samtidigt med hennes flyttning till residenset» — kort efter hemkomsten från Italien nedkom hon med »sin faderlöse gosse», och så fort etiketten tillät det, blef hon upptagen i storhertiginnan Valeries närmaste hofcirkel, officiellt presenterad, och närvarande vid alla festligheter på residenset!

Harmen var obeskriflig hos de förödmjukade. — Madame Doria smålog i triumf! Hennes skönhet hade köpt fast mark åt henne — de hade fått gökungen i boet till sist!

Ministrar, hofmän, adel och alla, sjelfva presterskapet kröp för henne — och var det någon enda som visade sig motsträfvig, köpte hon antingen denne, eller hetsade hon sina anhängare på honom, eller också visste hon att leda regentens onåd i så intensiv mängd åt det hållet att allt blef tyst med ens!

Hon var hvarken en officiellt erkänd madame de Maintenon eller en kvinlig kardinal Richelieu — men hon var en kvinna som slugt gripit sin sak an och systematiskt dref den igenom!

Alla de arbeten som utgick från hennes penna, och de voro ej få, pekade alla direkt och indirekt på ett mål — fattigmans bästa, — hennes satir vände sig alltid mot högmod, förtryck, andrygghet, gamla uråldriga ceremonier och bojor på andefrihet och rätt tänkande. Hon angrep alltid saken från rätta hållet — och utan att smeta på för svart, målade hon ej heller allt — för ljusst! Hon visste hvad hon gjorde — hon angrep det som förr eller senare skall falla för nyare tidströmningar, hon lefde sig in i folkets lif, tog deras parti, kämpade deras strid och vann i betalning derför mängdens beundran och tacksamhet. På samma gång hon stod i hög ynnest i »residenset», visste hon, att om det blef en palatsrevolution, om hvartenda fönster i aristokratiens hus skulle slungas ut med sten af O—s 'pöbel', så skulle ej ett löf brytas af träden i hennes park, ej en kiselbit slungas mot hennes port — ty hon hade folket på sin sida — och hon visste af erfarenhet att näst penningen, har allmänna opinionen den största makten i vår tid!

Mången af eder som läser denna historia, rynkar föraktligt på näsan, kanske, men jag har ej skildrat en felfri skapelse, utan en människa som hade sina fel och svagheter, men också sina stora goda sidor! Och för öfrigt, betänk, att det aldrig funnits — icke *en enda* — felfri människa på denna jorden!

Min uppgift är ej att skriva Dorias historia, sådan den eller den tänker sig att det borde vara, för det blefve värre än rifva ned Rigi eller bygga upp »Cheops» — utan den att skildra henne, sådan hon verkligen har varit, lefvat och handlat!

Och den af eder mina värda läsare som med mer eller mindre intresse följt min pennas färd, ber jag mottaga min ringa vördnad och bedja ännu följa med igenom nå gra få kapitel, tills vi tillsammans hinner sista ordet, på sista sidan af denna bok.

5.

"Öbarmhertig!"

»Doria? Doria?

En matt röst kallar så besynnerligt på henne.

Nyss återkommen från en hofbal, ännu i full galadrägt, tindrande af juveler och berusande skön, står hon drömmande, lutad mot en marmorstaty i sin rikt upplysta budoir.

Hon har känt igen Werners röst, gripen af en oförklarlig oro ilar hon mot dörren och öppnar den.

Ja det var han — men skälfvande, askgrå i ansigtet — och store gud, blodfäckar på händerna, blod på det hvita skjortbröset, blod på läpparne!

Ah! nu kom hon ihåg, den skorrande hosta som plågat honom de sista dagarne, ögonens metalliska glans och hans kinders hektiska rodnad!

Han hade haft ett anfall af blodstörtning!

Han vacklade in i hennes budoir och sjönk ned i en divanstol.

Hon ville ringa och hemta doktorn.

»Nej, nej, Doria», sade han vemodigt skakande på hufvudet, »det lönar ej, jag har ej långt igen — min sista stund är inne, doktorn har förberedt mig — detta är det sista anfall — jag måste dö!»

»Dö», säger hon rysande, medan hon torkar bort blodet från hans händer och läppar och stoppar upp kuddar kring honom.

»Är du rädd för mig Doria — därför att jag är döende», hviskar han smått.

»Rädd för dig — för döden! Nej!» Hon böjer sig ned och kysser honom först på pannan, sedan på läpparne.

Han ser kvalfullt, bedjande på läpparne som så mildt hade kysst honom, skulle dessa läppar förbanna honom innan han dog?

Han led — o! om hon vetat, hur!

Hon såg att han mattades af.

»Låt mig hemta en doktor — du är verkligen förbi — detta duger inte», säger hon oroligt.

»Nej, nej, hör mig först — jag måste tala med dig — du skall förstå mig — förlåta mig Doria,» säger han ifrigt.

Hon dröjer vid hans sida.

»Förlåta dig? Du har aldrig gjort mig något ondt!» utbrast hon förundrad.

»Jo, jo, jag har förtegat mycket för dig, under de två sista åren — men jag gjorda det af kärlek för dig — förlåt mig, Doria, förlåt!»

Hon ser allvarligare på honom.

»Hvad då?»

»Jag har förtegat underrättelser från Sverige — men du förbjöd mig sjelf tala något med dig derom — nu måste jag det innan jag dör — Doria, doktor Linderholm var oskyldig!»

»Oskyldig! Nickolay hvad menar du?» Hon ser stelt, mistroget på honom — yrade han? — »Oskyldig? Förklara dig fort!»

»Den qvinna som din man skref för sin fru på hotell Beaurivage var din väninna Tullia, som samtidigt var i Nizza på besök hos sin gudmoder Grevinnan L— —. Tullia hade glömt portnyckeln hemma och kunde ej komma in i villan när hon återvände från teatern — det var ej möjligt ringa upp någon af betjeningen, ty den bodde i ett litet hus bakom villan, och grefvinnan S— — sjelf var mycket lomhörd. Det fanns ingen annan råd för doktorn än att taga Tullia med till hotellet der han bodde — hon låg öfver natten i hans sofrum, sjelf sof han i skrifrummet på några stolar! Han inskref sin syster som sin fru för att undvika alla obehag!»

»Och detta vet du — detta talar du om nu?»

Hon bara stirrar på honom.

»Doria», fortfor han, »hör mig till slut! Grefve Lejoncrona hade fått tag deri, det var han som skickade denna fru Sanna Molin till dig — det var hans hämnd! Du var för

lätrogen, annars hade det misslyckats för honom — och Hugos oskuld kommit i dagen! Nu är det försent! Lejoncrona uppspårade äfven din flygt och skref till Linderholms att vi båda varit sedda på turistbåten till Sassnitz!»

Hon böjde sig fram emot honom, blek och rysande, »Werner är det sannt du säger — kan det vara sannt — yrar du inte?»

»Det är sanning!»

»Då måste jag vända hem, och bedja den olycklige om förlåtelse, det är allt jag kan göra numera — men det måste jag — det är min pligt!» sade hon beslutsamt.

»Det är för sent, Doria!» sade han hest.

»För sent, är Hugo död?»

»Nej han är på ett dårhus! Vansinnig!»

Hon slog ihop händerna med förfäran och ilade bort från honom.

»Doria! Doria!» jemrade han, »säg att du förlåter mig, innan jag dör — jag har ej långt kvar. — Doria, förlåt mig innan döden kommer, det var min kärlek till dig som tystade min tunga — o förlåt! -- det var emedan jag ej ville att du skulle lida för mycket!»

»Lida!» skrek hon till, »om du visste hvilka kval du beredt mig nu, nu när allt är försent att försona mina fel! Förlåta. — Nej! Nej! aldrig; jag kan ej — jag skall ej — förlåta en handling lik denna! — Allt annat, men inte detta!»

»Doria!» ropar han förtviflad.

»Nej! har jag sagt, för öfrigt bortom döden der behöfver vi utilister ingen syndaförlåtelse, inga försonade minnen! Der är allt slut!»

Hon skyndar till ringledningen, och befaller den inrusande kammarjungfru att i hast hemta doktorn.

»Doria, låt mig se lille Nickolay innan jag dör?» ber han ödmjukt.

»Nej!»

»Gif mig en sista kyss, innan vi skiljas åt nu!»

»Nej!»

»Bara på pannan?»

»Nej!»

»Du vill ej förlåta mig?»

»Aldrig!»

»Och jag som älskat dig så!»

»Älskat!» utbrast hon hånande och hennes ögon blixtrar lik glödande kol emot honom.

»Du är — obarmhertig! — obarmhertig!»

Tjugu minuter derefter bäres Nickolay Werner som lik ur madame Dorias budoir. Slutet var kvalfullt — och ända in i det sista mumlade Nickolay det enda ordet: — Obarmhertig!

Madame Doria förstod hvad han menade!

Så länge hon lefde mindes hon detta en döendes sista ord! Hon kunde aldrig få bort det ur sina tankar.

Slutet.

Hvad madame Doria kände och led, både af meddelandet från Werner och det förflutnas minnen, det förrådde hon aldrig för verden! Hon blef stoltare och hårdare, hon egnade sig mer åt skrifvandet af nya arbeten, hvilka mottogos med spänning och stormande förtjusning.

Man gjorde allt för att tränga ut henne från hofvet och få henne i onåd — hon bara log åt alltsammans!

Kort efter Werners begrafning, hvilken Doria gjorde så storartad som tänkas kan, en händelse som väckte ännu större uppseende, emedan det var den första unitaristbegrafningen i O—g, reste hon till Italien, medtagande sin son. Tid efter annan inlöpte underrättelser till det lilla residenset, om madame Dorias lysande lif, likt en brokig fladdrarde fjärils, än bodde hon i ett gammalt patricierpalats i Rom eller Genua, var närvarande vid någon praktfull fest för hennes ära i Venedig, eller slog hon upp sina bopålar några veckor i en elegant villa på Capri eller Ischia!

Alltid lika rik! Vacker och eftersökt!

Efter nio månaders bortovaro återkom hon till residenset — äfven nu besegrade hon dem alla — och hånlog midt i ansigtet på sina fiender.

Nonchalant och dristig hade hon satt hälften af sin förmögenhet på spel vid de gröna borden, turen följde henne — hon vann och mångdubblade sin förmögenhet. På hemresan gjorde hon bekantskap med en fransyska, vicomtesse Charleroi, hvars bror en ung, lefnadsglad gentilhomme var lifmedikus och gunstling hos arfstorhertigen af O—g! — Bekantskap — vänskap — och — slutföljden af allt var att madame Doria, kort tid efteråt blef den franske lifmedikusens fru och grefvinna Charleroi!

Hon hade vunnit en ny seger!

Hon hade tänkt på framtiden, om hon gift sig med det gamla partiet skulle hon fallit med detta, därför slöt hon sig till storhertigens hofhållning och hon kunde ej göra det på ett lämpligare vis än genom giftermål med arfstorhertigens lifmedikus!

Kamelonten skiftar färg och madame Doria — bytte om rang och ställning, »madame la Comtesse Doria de Charleroi», — i stället för i onåd solar hon sig i hofgunstens yppigaste glans, rikedomen ger henne förökadt inflytande, hon sparar ej på pengar heller och hon njuter i fulla drag af att vara den segrande magten!

När hon känner sig uttröttad af nöjen, smicker och drager hon sig undan till sitt arbetsrum och der arbetar hon på sitt stora arbete — sin egen själfbiografi — hvilken hon gifvit titeln »Bedragen». En bok som skildrar hennes egna öden, skrifna med den åsigt att de skola offentliggöras först efter hennes död. — Hon hänler, full af fröjd, vid tanken på att alla dessa högförnämiteder, som nu tvingas att umgås med henne, och erkänna henne som deras like, skola bevista hennes begrafning, och sedan — försent — läsa allt — sanningen om henne. Att hon en kvinna — 'af simpelt folk' — en procentares brorsdotter — en demimoneddam — besegrat dem!

SLUT.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres **TIFFEN®** Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

